

**«ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
MaB/UNESCO»**

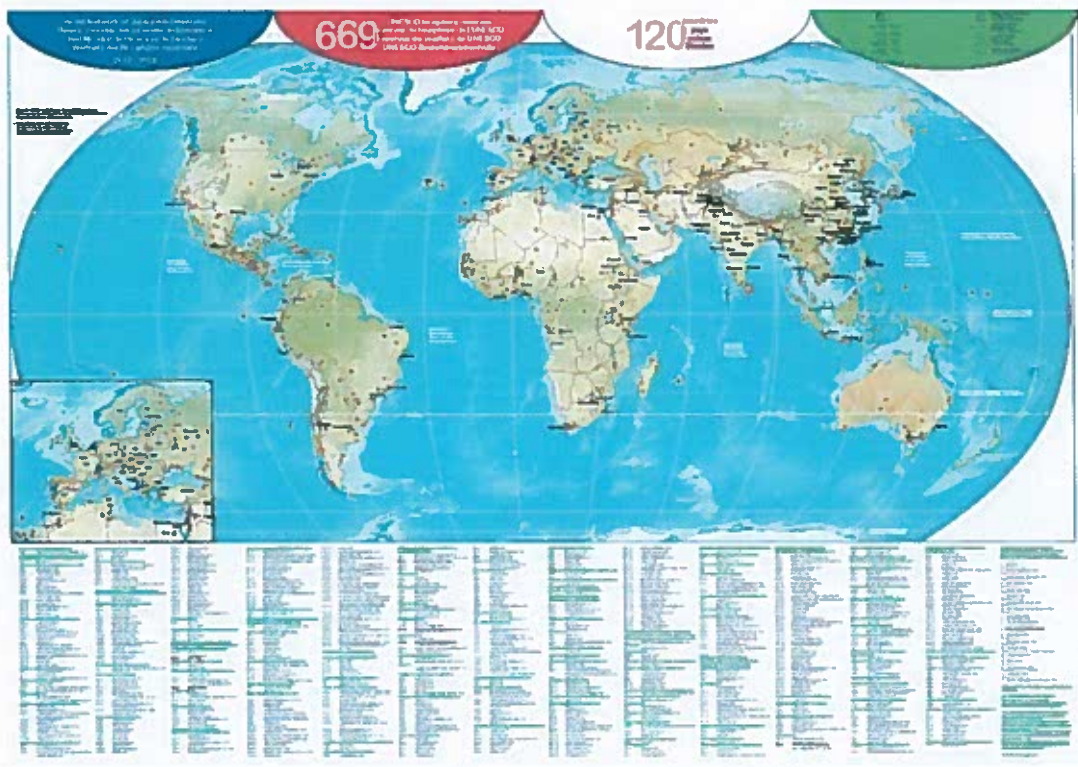
Περιεχόμενα

Τι είναι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας.....	3
Πως εντάσσεται μια περιοχή στο Πρόγραμμα MaB	5
Γιατί τα Αστερούσια.....	7
Σπουδαιότητα της υποψήφιας περιοχής για τη διατήρηση βιοποικιλότητας	7
• Πολιτισμική Σπουδαιότητα.....	8
• Βιώσιμη Ανάπτυξη	8
• Στήριξη για ερευνητικά προγράμματα, περιβαλλοντική εκπαίδευση και κατάρτιση	9
Ποιοί εμπλέκονται στην ένταξη των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB -UNESCO	10
Δεσμεύσεις από την ένταξη στο δίκτυο MaB.....	11
Οφέλη από την ένταξη στο δίκτυο MaB.....	12
Πόροι.....	13
Προτάσεις ζωνοποίησης	13
Σχήμα Διαχείρισης	15

Τι είναι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας

Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (ΑΒ) ανακηρύσσονται από τις εθνικές κυβερνήσεις και παραμένουν υπό την δικαιοδοσία των κρατών στα οποία βρίσκονται, αλλά αναγνωρίζονται διεθνώς από την UNESCO. Η αναγνώριση αυτή διέπεται από δύο σημαντικά έγγραφα: από το Ρυθμιστικό Πλαίσιο Αποθεμάτων Βιόσφαιρας και από το Σχέδιο Δράσης της Σεβίλλης για τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO 1996).

Το δίκτυο αυτό διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας μεταξύ των περιοχών. Μέχρι στιγμής υπάρχουν 669 Αποθέματα Βιόσφαιρας σε 120 χώρες, συμπεριλαμβανομένων και 16 διασυνοριακών περιοχών. Στην Ελλάδα υπάρχουν δύο Αποθέματα Βιόσφαιρας, από το 1981 το Όρος Όλυμπος και το Φαράγγι Σαμαριάς.

Η UNESCO βλέπει τα Αποθέματα Βιόσφαιρας ως ένα τεράστιο φυσικό εργαστήριο παγκόσμιας εμβέλειας, στο οποίο η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος συνδυάζεται με την έρευνα, την εκπαίδευση, την επίδειξη, την τοπική συμμετοχή και την αειφόρο ανάπτυξη.

Πως εντάσσεται μια περιοχή στο Πρόγραμμα MaB

Το Πρόγραμμα Άνθρωπος και Βιόσφαιρα (Man and Biosphere - MaB), είναι ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης ικανοτήτων με στόχο τη βελτίωση της σχέσης των ανθρώπων με το περιβάλλον τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Εγκαινιάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Οι κύριοι στόχοι του είναι:

- i) Συμβολή στην ελαχιστοποίηση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέσω της χρήσης οικολογικών επιστημών και επιστημών βιοποικιλότητας στη χάραξη πολιτικής και λήψης αποφάσεων.
- (ii) Προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας μέσω του Παγκόσμιου Δικτύου Αποθεμάτων Βιόσφαιρας.
- (iii) Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της πολιτιστικής και της βιολογικής ποικιλομορφίας.

Για την ένταξη μιας περιοχής στο Δίκτυο MaB κατατίθεται φάκελος στην αρμόδια Επιτροπή της UNESCO. Ο φάκελος περιλαμβάνει την αίτηση προς την Επιτροπή, συνοδευόμενη από μελέτη τεκμηρίωσης στην οποία καταγράφονται όλα εκείνα τα στοιχεία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της υποψήφιας περιοχής που την καθιστούν κατάλληλη για την ένταξή της στο Παγκόσμιο Δίκτυο MaB.

Συγκεκριμένα στο πλαίσιο της μελέτης τεκμηρίωσης, συγκεντρώνονται και παρουσιάζονται πληροφορίες από παλιότερες έρευνες, προγράμματα και έργα αλλά και στοιχεία από επιτόπιες έρευνες και συνεντεύξεις με τοπικούς αρμόδιους φορείς, κατοίκους και επισκέπτες της περιοχής και αφορούν την κοινωνία, την οικονομία, τα πολιτιστικά ήθη και έθιμα και τους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, καθώς και τα σημαντικά στοιχεία (οικοσυστήματα, είδη πανίδας και χλωρίδας, γεωλογικούς σχηματισμούς) που συνθέτουν το φυσικό περιβάλλον της.

Η μελέτη που ουσιαστικά τεκμηριώνει ότι η υποψήφια περιοχή πληροί τις προϋποθέσεις ένταξής της στο Δίκτυο MaB, εγκρίνεται και υποστηρίζεται από τις τοπικές αρμόδιες αρχές (Δήμοι, Περιφέρεια, Δασαρχείο) και την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.

Ο ρόλος της Εθνικής Επιτροπής UNESCO είναι πολύ σημαντικός, καθώς μέσα από την πολύχρονη εμπειρία της, παρέχει την απαραίτητη συμβουλευτική υποστήριξη για την άρτια προετοιμασία του φακέλου υποστήριξης.

Γιατί τα Αστερούσια

Η προτεινόμενη για ένταξη στο Δίκτυο AB περιοχή των Αστερουσίων, βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου, στο κεντρικό τμήμα της Κρήτης. Πρόκειται για μια ημιορεινή-ορεινή ζώνη πλάτους από 5-15 km και μήκους πλέον των 55 km, με το υψόμετρο να κυμαίνεται από τα 0m στην επιφάνεια της θάλασσας στις παράκτιες περιοχές έως τα 1.231m στην ψηλότερη κορυφή της οροσειράς, τον Κόφινα.

Τα Αστερούσια πληρούν τα κριτήρια ένταξής τους στο δίκτυο MaB και υπηρετούν τις τρεις λειτουργίες (διατήρηση, ανάπτυξη, στήριξη) όπως προβλέπεται, ως εξής:

• Σπουδαιότητα της υποψήφιας περιοχής για τη διατήρηση βιοποικιλότητας

Η Κρήτη αποτελεί μια από τις σημαντικότερες περιοχές όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Μεσογείου όσον αφορά τη βιοποικιλότητα. Στην Κρήτη έχουν καταγραφεί περίπου 1800 είδη φυτών, 180 από τα οποία είναι στενοενδημικά της Κρήτης απαντώνται δηλαδή μόνο στην περιοχή αυτή και πουθενά αλλού στον κόσμο. Επιπλέον η υποψήφια προς ένταξη περιοχή των Αστερουσίων βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ευρώπης και περιλαμβάνει πολλούς σημαντικούς τύπους οικοτόπων, αντιπροσωπευτικούς της Μεσογειακής βιογεωγραφικής ζώνης στην οποία ανήκει. Παράλληλα, τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής, η διαχρονικά έντονη ανθρώπινη παρουσία και οι παραγωγικές δραστηριότητες στην περιοχή (αγροτικές και κτηνοτροφικές) διαμόρφωσαν το σημερινό μοναδικό τοπίο και οικοσύστημα.

Στο υπο ένταξη Απόθεμα Βιόσφαιρας περιλαμβάνονται σημαντικές περιοχές όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής περιλαμβάνεται σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura:

- Μία Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα, με κωδικό GR4310013 –“Αστερούσια Όρη”, και
- Δύο Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) για την χλωρίδα, πανίδα και οικοσυστήματα, με κωδικό GR4310005- “Αστερούσια” και μέρος της ΕΖΔ με κωδικό GR4310004- “Δυτικά Αστερούσια”.

Επίσης στην περιοχή έχουν καταγραφεί

- 3 Καταφύγια Άγρια Ζωής (ΚΑΖ): Κ706- Αστερούσια Δήμων Αστερουσίων και Κόφινα, Κ587 Βίγλα-Κρύο Νερό (Αντισκαρίου), Κ806 Δυτικά Αστερούσια - Αγιοφάραγγο του Δήμου Μοιρών.
- 18 τύποι οικοτόπων κοινωτικού ενδιαφέροντος, από τους οποίους οι τρεις είναι οικοτόποι προτεραιότητας, όπως τα Φοινικοδάση με *Phoenix theophrasti* καθώς έχουν καταγραφεί μόνο λίγες συστάδες στο νησί και σε δυο περιοχές (Άγιος Αντώνιος Αχεντριά και Άγιος Νικήτας) στο υποψήφιο ΑΒ.
- πλήθος σημαντικών ειδών πανίδας και χλωρίδας που προστατεύονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Συνοπτικά, έχουν εντοπιστεί: 30 ενδημικά φυτά στα οποία περιλαμβάνεται και η *Lomelosia minoana* subsp. *asterusica* το οποίο είναι στενοενδημικό της Κρήτης και μάλιστα έχει καταγραφεί μόνο στην κορυφή του Κόφινα των Αστερουσίων), 8 ενδημικά είδη ασπονδύλων, και 29 σημαντικά είδη σπονδυλόζων (3 αμφίβια, 9 ερπετά, 12 θηλαστικά), στα οποία περιλαμβάνονται ο κρητικός αγριόγατος για τον οποίο υπάρχουν μαρτυρίες καταγραφής του στην περιοχή των Αστερουσίων, 4 προστατευόμενα από την εθνική και διεθνή νομοθεσία είδη νυχτερίδων και τα θαλάσσια πολύ γνωστά είδη της χελώνας *Caretta caretta* και της μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus* που έχουν καταγραφεί στις αμώδεις παραλίες και στην παραλιακή ζώνη της περιοχής. Ειδική μνεία θα πρέπει να

γίνει για την ορνιθοπανίδα της περιοχής. Στην περιοχή από τους ειδικούς επιστήμονες του ΜΦΙΚ έχουν καταγραφεί συνολικά 192 είδη πουλιών τα οποία είναι σημαντικά (π.χ. Γυπαετός, Όρνιο, Σπιζαετός, Χρυσαιετός) και προστατεύονται από την εθνική ή διεθνή νομοθεσία.

• Πολιτισμική Σπουδαιότητα

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα Αστερούσια χαρακτηρίζονται από τρεις συνιστώσες: τον χρόνο, τον χώρο και τον άνθρωπο που τις συνδέει και τις συνέχει.

Αυτό που διαφοροποιεί την οροσειρά των Αστερουσίων από τις υπόλοιπες ορεινές περιοχές της Κρήτης, είναι η μακραίωνη και αδιάλειπτη ανθρώπινη παρουσία, η οποία επιβεβαιώνεται ήδη από τη νεολιθική περίοδο. Για περισσότερες από 4.000 χρόνια, ο άνθρωπος συνδιαμορφώνει με τη φύση το ορεινό τοπίο του μάλλον φιλικού βουνού. Η διαρκής κατοίκηση και η αδιάκοπη χρήση των φυσικών του πόρων του, έχουν κληρονομήσει μέχρι τις μέρες μας διαδοχικές, παλίμψηστες περιοχές ιχνών και μια ποικιλία από υλικά αλλά και άυλα κατάλοιπα. Περιοχές που σήμερα είναι ακατοίκητες ή πολύ αραιοκατοικημένες, για μεγάλες χρονικές περιόδους του παρελθόντος ήταν πυκνοκατοικημένες κι έσφυζαν από ζωή.

Σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι όλων των ιστορικών περιόδων του νησιού, εντοπίζονται διάσπαρτοι σε όλο τον ορεινό όγκο. Νεολιθικές θέσεις κατοίκησης, μινωικοί οικισμοί, ιερά κορυφές, λατρευτικά σπήλαια, ασκληπιεία, υποδομές και κυρίως νεκροταφεία με τους περίφημους θολωτούς τάφους απαντώνται τόσο στο παράκτιο μέτωπο όσο και στην ορεινή-ημιορεινή ζώνη. Πάνω από ή κοντά στους αρχαίους λατρευτικούς χώρους βρίσκουμε σήμερα μια σειρά από λατρευτικούς χώρους της χριστιανικής θρησκείας, που κρατούν ζωντανή την ιερή μνήμη της οροσειράς. Οικιστικά κατάλοιπα της νεολιθικής, μινωικής, αρχαϊκής, ρωμαϊκής, βυζαντινής, ενετικής, οθωμανικής και νεώτερης περιόδου συνθέτουν μαζί με το φυσικό περιβάλλον του βουνού τη σημερινή γνώριμη φυσιογνωμία του τόπου. Μάταλα, Καλοί Λιμένες, Λέντας, Τρυπητή, Κόφινας, Άγιος Ιωάννης, Τρεις Εκκλησιές Τσουτσουρος είναι μερικές μόνο από τις αρχαιολογικές θέσεις που επιβεβαιώνουν την αδιάλειπτη ανθρώπινη παρουσία στα Αστερούσια.

Στα ασκηταριά και τα μοναστήρια της περιοχής γεννήθηκε και αποθεώθηκε το μοναστικό κίνημα στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Η ύπαρξη σημαντικών θρησκευτικών κέντρων στην περιοχή όπως π.χ. οι Άγιοι Ευτυχανοί, η Μονή Οδηγητριάς, οι Απεζανές, ο Κουδουμάς, ο Άγιος Ιωάννης Καπετανιανών, το Λουσουδι, οι Τρεις Εκκλησιές, ο Άγιος Νικήτας, ο Άγιος Αντώνιος, η Παναγία Μαρτσαλιανή, έπαιξε καταλυτικό ρόλο όχι μόνο στην καθημερινότητα των κατοίκων αλλά και σε δύσκολες, για τις τοπικές κοινότητες και την Κρήτη γενικότερα, ιστορικές περιόδους. Στα μέρη αυτά διαφυλάχθηκαν ως τις μέρες μας η γλώσσα, η θρησκευτική παράδοση, ο πολιτισμός, η λαϊκή γνώση και σοφία των Αστερουσίων.

Η ιερότητα του χώρου, η συνεχής ανθρώπινη δραστηριοποίηση, το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, η σχετική απομόνωση των κοινοτήτων σε συνδυασμό με το ανάγλυφο του ορεινού όγκου, συνέβαλαν στη δημιουργία ενός **ιδιαιτέρου πολιτισμικού αποθέματος με μεγάλο αριθμό παραδόσεων, ηθών και εθίμων**, πολλά εκ των οποίων έχουν αρχέγονες ρίζες ή αποτελούν επιβιώσεις της μινωικής και προχριστιανικής θρησκείας.

• Βιώσιμη Ανάπτυξη

Στην Κρήτη είναι έντονο το φαινόμενο του παράκτιου τουρισμού, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του έτους, φαινόμενο που γίνεται όλο και πιο έντονο με το πέρασμα των χρόνων. Στην περιοχή των Αστερουσίων παρατηρείται έντονη η τουριστική-παραθεριστική δραστηριότητα, κυρίως στα νότια παράλια. Παρόλο που οι τουρίστες επισκέπτονται και τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του νησιού δεν υπάρχουν

υποδομές και δραστηριότητες που θα ενθαρρύνουν την παραμονή τους σε αυτές. Φαίνεται λοιπόν ότι στην υποψήφια προς ένταξη περιοχή των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB, υπάρχει το δυναμικό ανάπτυξης ενός αιεφόρου μοντέλου τουρισμού το οποίο θα εκμεταλλεύεται τόσο την παραλιακή όσο και την ημιορεινή και ορεινή ζώνη της περιοχής, συνδυάζοντας την αξία του φυσικού περιβάλλοντος και όχι μόνο των ακτών της περιοχής, με την επίσκεψη σε πολιτιστικούς και αρχαιολογικούς χώρους που απαντώνται και την εμπειρία των παραδοσιακών δραστηριοτήτων, τοπικών ηθών και εθίμων που αφορούν στη μουσική, την τοπική κουζίνα, τη λαογραφία και τα αγροτικά-κτηνοτροφικά προϊόντα της περιοχής.

Για την ανάπτυξη ενός τέτοιου μοντέλου τουρισμού υπάρχει ήδη το δυναμικό μέσα από τις δραστηριότητες που μέχρι σήμερα σποραδικά οργανώνονται από τους Δήμους. Για παράδειγμα υπάρχουν σε κάποιους δήμους, οργανωμένα μονοπάτια για πεζοπορικές και ποδηλατικές διαδρομές, για αναρρίχηση και καταβάσεις σε φαράγγια, αλλά και κάποιες υποδομές για παρατήρηση πουλιών και γαστρονομικό και οινικό τουρισμό. Το υποψήφιο Απόθεμα Βιόσφαιρας στοχεύει στην προώθηση, ενίσχυση και συντονισμό αυτών των δραστηριοτήτων και στη σύνδεση των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων με τα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής (μουσικά φεστιβάλ, θρησκευτικές γιορτές) και τα ιστορικά μνημεία της περιοχής. Με δεδομένο αυτό και σε συνδυασμό με το ήπιο κλίμα και τα χαμηλά σχετικά υψόμετρα της περιοχής, το νέο μοντέλο ανάπτυξης θα έχει σαν στόχο την επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας και την περιήγηση στα ενδιαφέροντα σημεία της περιοχής καθόλη τη διάρκεια του έτους.

Όσον αφορά τα καταλύματα για τη φιλοξενία των επισκεπτών, θα πρέπει να προωθηθεί η συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών και παράλληλα η ανάπτυξη οικοτουριστικών μονάδων με αναπαλαίωση εγκαταλελειμμένων κτισμάτων ή/και ολόκληρων οικισμών που υπάρχουν διάσπαρτα στα Αστερούσια, διατηρώντας τον παραδοσιακό χαρακτήρα των οικημάτων των αγροτικών χωριών της περιοχής. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο οικισμός των Καπετανιανών, παράδειγμα που θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλους οικισμούς.

Επιπλέον, το υποψήφιο AB θα δώσει ευκαιρίες για την ανάπτυξη μιας τοπικής αγρο-διατροφική ταυτότητας, ενισχύοντας τις βιολογικές πρακτικές και τα τοπικά εξαιρετικά αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Από αυτή την άποψη, το Απόθεμα Βιόσφαιρας, μέσω της εκμετάλλευσης του εμπορικού σήματος (brand name) του δικτύου MaB, θα αναπτύξει ένα σύνθετο περιφερειακό σχέδιο μάρκετινγκ που θα σχετίζεται με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται στην περιοχή με βιώσιμες πρακτικές.

• **Στήριξη για ερευνητικά προγράμματα, περιβαλλοντική εκπαίδευση και κατάρτιση**

Το υποψήφιο Απόθεμα Βιόσφαιρας βρίσκεται αρκετά κοντά σε εκπαιδευτικά ιδρύματα (Πανεπιστήμιο Κρήτης και Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης) ενώ η παρουσία του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης στην ευρύτερη περιοχή, διασφαλίζει την έρευνα για το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, την προστασία και τη διατήρησή του μέσα από πλήθος ερευνητικών αλλά και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, οι οποίες δεν αφορούν αποκλειστικά το φυσικό περιβάλλον αλλά περιλαμβάνουν συνήθως και τη κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική διάσταση της περιοχής. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται ερευνητικά, εκπαιδευτικά αλλά και πρακτικά, το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ) και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛΓΟ) Δήμητρα με δύο Ινστιτούτα [Ινστιτούτο Αμπέλου, Λαχανοκομίας & Ανθοκομίας Ηρακλείου (ΙΑΛΑΗ) και Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Ηρακλείου (ΙΠΦΗ)]. Υπό την ευθύνη του ΕΛΓΟ-Δήμητρα λειτουργεί σε κοντινή απόσταση από το υποψήφιο MAB η Γεωργική Σχολή Μεσαράς με δύο δομές (Πρακτικό Γεωργικό Σχολείο και Επαγγελματική Σχολή με ειδικότητα στις θερμοκηπιακές κατασκευές και καλλιέργειες).

Παράλληλα οι τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι οι οποίοι απαντώνται σε κάθε δήμο, με σκοπό την προστασία και ανάδειξη της πολυετούς ιστορίας των Αστερουσίων και των πολιτιστικών μνημείων στην περιοχή, υλοποιούν εκδηλώσεις ανάδειξης της ιδιαιτερότητας του τόπου τόσο όσον αφορά την πολιτιστική και λαογραφική ταυτότητά του όσο και τις μουσικές ή διατροφικές συνήθειες των κατοίκων της περιοχής στο πέρασμα των χρόνων.

Τέλος, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της περιοχής τα οποία τα τελευταία χρόνια έχουν συμπυκωθεί σε ένα, το ΚΠΕ Αρχανών-Ρούβα-Γουβών, το οποίο διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφωτικές δράσεις για μαθητές και εκπαιδευτικούς με θέματα από την Εκπαίδευση για την Αειφορία.

Ποιοί εμπλέκονται στην ένταξη των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB -UNESCO

Από την πρώτη στιγμή που ανακοινώθηκε η προσπάθεια ένταξης των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB UNESCO ως AB, η υποστήριξη των τοπικών φορέων υπήρξε μεγάλη. Ιδιαίτερα οι δημοτικές ενότητες οι οποίες περιλαμβάνονται στα όρια του υποψήφιου AB έδειξαν έμπρακτα την υποστήριξή τους και τη διαθεσιμότητά τους από τις πρώτες ενημερωτικές συναντήσεις για το εγχείρημα αυτό, ενώ η Περιφέρεια Κρήτης πρωτοστάτησε στην ενημέρωση και διοργάνωση συναντήσεων με τους τις αρμόδιες αρχές για την έναρξη των διαδικασιών υποβολής της παρούσας αίτησης και μελέτης.

Πιο συγκεκριμένα, οι κύριοι φορείς με τους οποίους το υποψήφιο AB ήρθε σε επαφή για την εμπλοκή τους στη διαδικασία ένταξης της περιοχής στο δίκτυο MaB είναι:

- Περιφέρεια Κρήτης
- Δήμοι Βιάννου, Μίνωα -Πεδιάδας, Αρχανών-Αστερουσίων, Γόρτυνας και Φαιστού
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Δασαρχείο Ηρακλείου
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αρχανών- Ρούβα-Γουβών
- Πολιτιστικός Σύλλογος Φίλων Αστερουσίων

Όλοι οι παραπάνω ενδιαφερόμενοι φορείς συμμετέχουν στις ενημερωτικές συναντήσεις και ημερίδες που διοργανώνονται μέχρι την υποβολή της αίτησης ένταξης των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB και θα ληφθούν υπόψη τα σχόλια και οι παρατηρήσεις τους σχετικά με τα δεδομένα και αποτελέσματα της μελέτης που εκπονείται στο πλαίσιο της αίτησης. Όλοι οι δημόσιοι αλλά και ιδιωτικοί φορείς είναι ευπρόσδεκτοι να συμμετέχουν στις συναντήσεις και ημερίδες που διοργανώνονται και να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη διαμόρφωση της πρότασης ένταξης της περιοχής των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB-UNESCO. Επίσης όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πρότασης αφήνοντας τα σχόλιά τους στη σελίδα Facebook που έχει δημιουργηθεί γι' αυτόν ακριβώς το σκοπό:

<https://www.facebook.com/AsterousiaMabUnesco/>

Δεσμεύσεις από την ένταξη στο δίκτυο MaB

- **Συνεισφορά του υποψήφιου AB στο Παγκόσμιο Δίκτυο των AB, στα Περιφερειακά και Θεματικά Δίκτυα του**

Το υποψήφιο AB, μέσω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που διαμορφώνουν την ταυτότητά του, μαζί με τις φυσικές, περιβαλλοντικές, τοπικές και πολιτιστικές αξίες του, θα συμβάλλει δυναμικά και αποτελεσματικά στο Παγκόσμιο Δίκτυο Αποθεμάτων Βιόσφαιρας.

Σύμφωνα με τις συστάσεις της εθνικής επιτροπής MaB, το υποψήφιο AB θα συμμετέχει στους ακόλουθους τομείς:

- α) Συμμετοχή ή υποστήριξη αποστολών εμπειρογνομόνων, είτε σε AB εκτός Ελλάδας είτε σε διεθνείς αποστολές σε AB εντός της χώρας: Διάδοση των γνώσεων σχετικά με την ένταξη και τη διαχείριση του AB στο δίκτυο MaB και υποστήριξη της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης.
- β) Συνεργασίες και συνέργειες με άλλα AB: Μπορούν να γίνουν μόνιμες ή μεμονωμένες θεματικές συνεργασίες. Υπάρχει ήδη επικοινωνία μεταξύ της Περιφέρειας ή δήμων που συμμετέχουν στο υποψήφιο AB με άλλα AB εντός και εκτός της χώρας.
- γ) Συμμετοχή σε περιφερειακά και θεματικά δίκτυα AB: Διοργάνωση τοπικών συναντήσεων και εκδηλώσεων τόσο για το εθνικό όσο και το διεθνές δίκτυο AB.

Πιο συγκεκριμένα, το υποψήφιο AB είναι σε θέση συμβάλλει στα ακόλουθα θέματα που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα MaB - UNESCO:

- Κλιματική αλλαγή (με ιδιαίτερη έμφαση στην ερημοποίηση)
- Χρήση του ορυκτού πόρου "νερό" ως πηγής πόσιμου νερού και πόρου άρδευσης σε συγκεκριμένα νησιωτικά και κλιματικά περιβάλλοντα, καθώς και τη συνέχιση της εφαρμογής της οδηγίας 2000/60 / ΕΚ για την ποιότητα των υδάτινων και ποτάμιων οικοσυστημάτων.
- Συνεργασία μεταξύ των παραδοσιακών χρήσεων γης (γεωργίας και κτηνοτροφίας) και των αλυσίδων παραγωγής (αγορά)
- Διατήρηση του πολιτισμού και των εθίμων των κοινοτήτων και πρακτικές ανάκτησης και ενίσχυσης της ταυτότητας της κοινότητας
- Διαχείριση βιώσιμων μορφών τουρισμού με ιδιαίτερη έμφαση σε νησιωτικές περιοχές
- Διαχείριση των κατολισθήσεων και των κινδύνων πλημμύρας.
- Συνδυασμός της παραδοσιακής τεχνολογίας και της σύγχρονης επιστημονικής γνώσης.
- Δομή, οργάνωση και διαχείριση του αποθέματος της βιόσφαιρας

Συμπληρωματικά, το AB φιλοδοξεί να συνεργαστεί και, ενδεχομένως, να διαδραματίσει ρόλο τόσο στο Κέντρο UNESCO για τα AB της Μεσογείου (UNESCO -Centre for Mediterranean Biosphere Reserves) όσο και στο Παγκόσμιο Δίκτυο Νησιωτικών και Παράκτιων AB (World Network of Island and Coastal Biosphere Reserves – WNICBR), προσφέροντας πολύτιμες συμβολές σε μια λογική ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών.

- **Περιοδική Επανεξέταση**

Η περιοδική ανασκόπηση (Periodic review) που προβλέπεται, είναι πολύ σημαντική για τη συνέχιση της λειτουργίας του AB, καθώς επιτρέπει την επανεξέταση, ανά δεκαετία, της λειτουργίας και της ζώνωσης του AB και της συμμετοχής του πληθυσμού που ζει στην περιοχή. Σύμφωνα με το άρθρο 9 του καταστατικού

πλαisiού για το Παγκόσμιο Δίκτυο Προστατευόμενων Αποθεμάτων Βιόσφαιρας (WNBR), «το καθεστώς κάθε ΑΒ πρέπει να υπόκειται σε περιοδική επανεξέταση ανά δεκαετία, βάσει έκθεσης που καταρτίζεται από την αρμόδια αρχή, με βάση τα κριτήρια του άρθρου 4 η οποία διαβιβάζεται στη γραμματεία του κράτους. Στη συνέχεια εξετάζεται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για τα ΑΒ και προωθείται στο Διεθνές Συντονιστικό Συμβούλιο.»

Οφέλη από την ένταξη στο δίκτυο MaB

Η ανταλλαγή γνώσης, εμπειριών και καλών πρακτικών και η συνεργασία με άλλες χώρες είναι πάντα αμοιβαία επωφελής.

Ειδικότερα, το υποψήφιο ΑΒ αναμένει οφέλη στους ακόλουθους τομείς από τη διεθνή συνεργασία:

- **Τουριστική και οικονομική συνεργασία**

Η ανάπτυξη ενός βιώσιμου τουρισμού που σέβεται το φυσικό περιβάλλον και τις παραδόσεις είναι ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα που αναμένεται, καθώς και η δυνατότητα εκμετάλλευσης, μετά από αλληλεπίδραση με τα άλλα ΑΒ, του εμπορικού σήματος (brand name) του δικτύου MaB, για την αξιοποίηση των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρει και αντανακλά την ισορροπία μεταξύ ανθρώπου και περιβάλλοντος. Άλλες προσδοκίες σχετίζονται με την ανταλλαγή τεχνογνωσίας (τεχνολογία και μεταφορά γνώσεων) όσον αφορά την εναρμόνιση μεταξύ παραγωγών και του μοντέλου του βιώσιμου τουρισμού, μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που απαιτείται για τη διατήρηση της ταυτότητας της τοπικής κοινότητας, καθώς και ευκαιριών απασχόλησης.

- **Ανταλλαγή εμπειριών για την έρευνα και διαχείριση του ΑΒ**

Το υποψήφιο ΑΒ όχι μόνο μεταφέρει εμπειρίες σχετικά με τη δική του βιώσιμη διαχείριση και την επιστημονική έρευνα, αλλά μπορεί επίσης να μάθει από άλλα παραδείγματα. Ο προβληματισμός και η αξιολόγηση από τρίτους είναι σημαντικά στοιχεία για τη βελτιστοποίηση των εσωτερικών διεργασιών διαχείρισης.

- **Αυξημένη αναγνωρισιμότητα της περιφέρειας και γνωριμία με άλλες περιοχές**

Η σύνδεση των τοπικών κοινοτήτων της περιοχής με άλλες περιοχές επιτρέπει την αντανάκλαση των δικών της αξιών και κανόνων, καθώς και την εκτίμηση της ποικιλότητας του τοπίου του ΑΒ. Μόνο μέσω της σύγκρισης με άλλους μπορούν να αναταχθούν και να σχετικοποιηθούν τα προβλήματα, οι προκλήσεις και οι προσδοκίες.

- **Διεθνής κατανόηση**

Η εκτίμηση και η κατανόηση των άλλων πολιτισμών και αξιών αυξάνει την προθυμία συνεργασίας με τους άλλους και ενισχύει την παγκόσμια ειρήνη. Υπό το πρίσμα της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, αυτό αποτελεί όλο και πιο σημαντικό καθήκον από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν όλοι οι άνθρωποι.

Πόροι

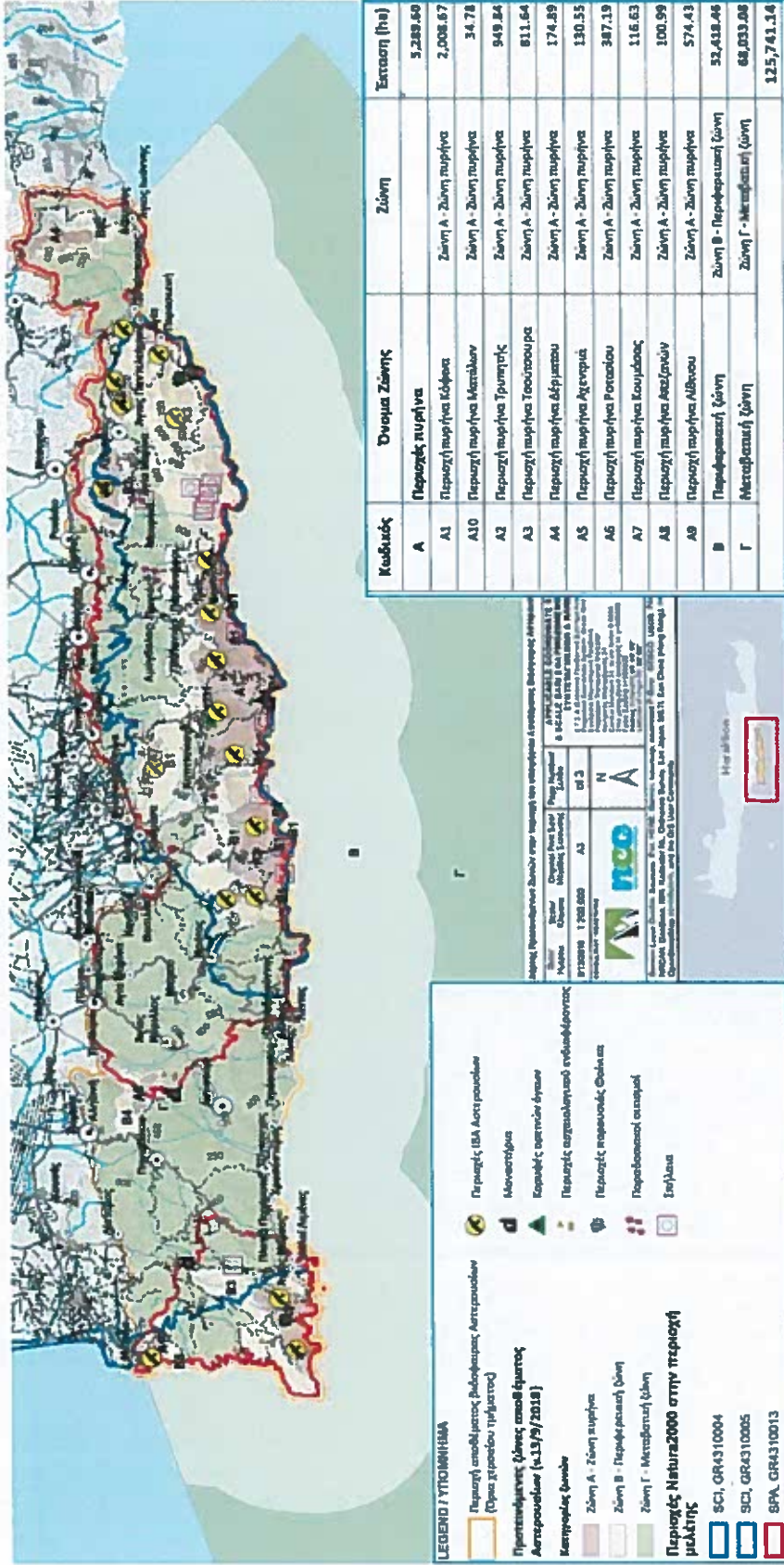
Η ένταξη της υποψήφιας περιοχής στο δίκτυο MaB-UNESCO, δεν συνεπάγεται άμεση ενεργοποίηση χρηματοδοτήσεων στην περιοχή, αλλά μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για πρωτοβουλίες και σχέδια δράσης που αφορούν την περιοχή. Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση του AB θα προκύπτει από τα σχετικά κονδύλια της Περιφέρειας Κρήτης για αναπτυξιακές δραστηριότητες, ενώ όσον αφορά τους υλικούς και ανθρώπινους πόρους λειτουργίας του AB σημαντικό ρόλο θα παίξει ο Φορέας Διαχείρισης της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης που θα έχει την αρμοδιότητα διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής

Προτάσεις ζωνοποίησης

Με βάση τις οδηγίες του Προγράμματος, στο υποψήφιο AB θα πρέπει να υπάρχουν οι εξής τρεις ζώνες, όπως έχει ήδη αναφερθεί:

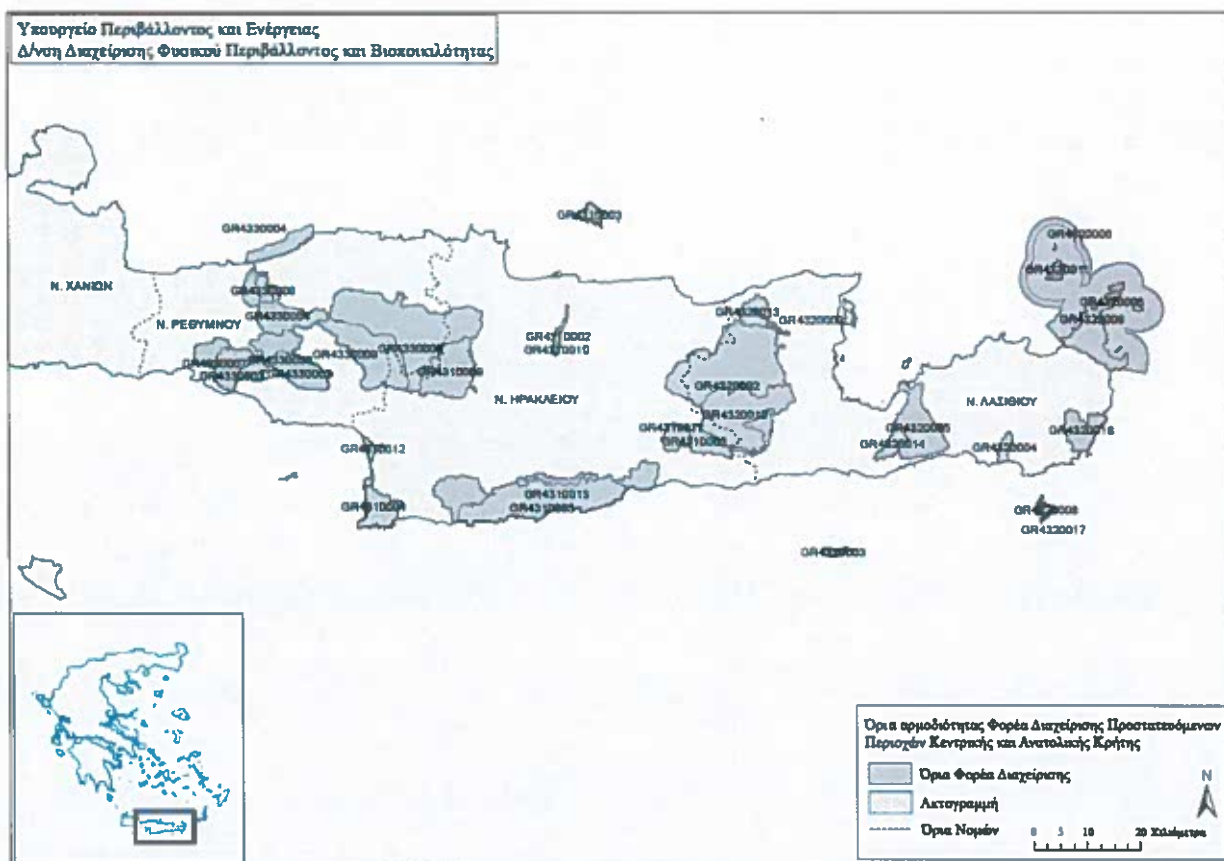
- **Πυρήνας (core zone)** ικανοποιητικού μεγέθους, που θα αποσκοπεί στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, των τοπίων αλλά και της βιοποικιλότητας
- **Περιφερειακή ζώνη (buffer zone)** που θα περικλείει τους πυρήνες, με ήπιες δραστηριότητες εναρμονισμένες με τους στόχους της διατήρησης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και του τοπίου.
- **Ζώνη μετάβασης (transition area)** όπου αναπτύσσονται πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης και αξιοποίησης των φυσικών πόρων. Σε αυτή τη ζώνη υποστηρίζονται και αναπτύσσονται οι κύριες δραστηριότητες και οι οικισμοί.

Για τον καθορισμό και τεκμηρίωση της οριοθέτησης ζωνών λήφθηκαν υπόψη: τα σημαντικά στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος (κρίσιμα ενδιαιτήματα – οικοτόπους προτεραιότητας – υπάρχουσες ζώνες προστασίας) και τις σημαντικές πολιτιστικές ενότητες (σημαντικά αρχαιολογικά, πολιτιστικά και τοπιακά, «αναπτυξιακά» χαρακτηριστικά), ενώ επειδή το AB νότια συναντά τη θάλασσα, προτείνεται και ζώνη μετάβασης στη θάλασσα.

Σχήμα Διαχείρισης

Σύμφωνα με τον πρόσφατο Νόμο (4519/2018) για τους Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών, το μεγαλύτερο μέρος του υποψήφιου ΑΒ (προστατευόμενες περιοχές) θα υπόκειται στην αρμοδιότητα του Φ.Δ. Ανατολικής Κρήτης (ΦΕΚ 25/Α/20.02.2018).

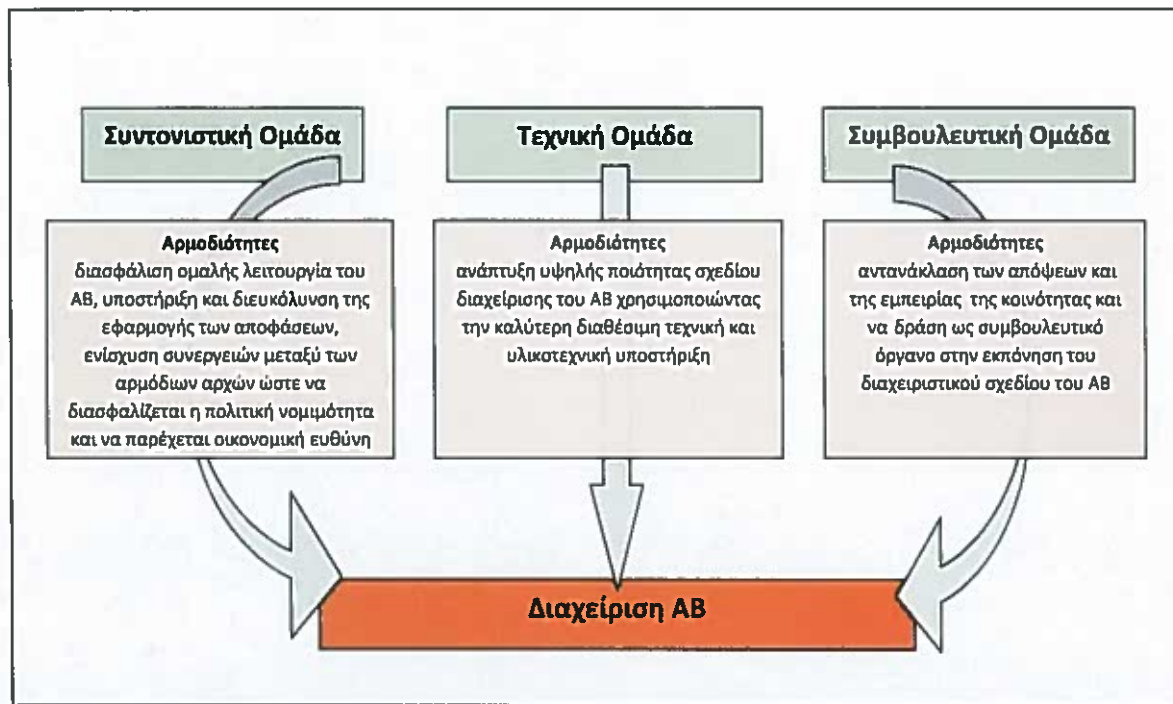

Το διαχειριστικό σχήμα που προτείνεται για τον συντονισμό της λειτουργίας του ΑΒ και με δεδομένο ότι το μεγαλύτερο μέρος του θα υπόκεινται στην αρμοδιότητα του οικείου Φ.Δ.Π.Π., αφορά τη **σύσταση μιας οικείας Συμβουλευτικής Επιτροπής** που προβλέπεται, στο πλαίσιο του Φ.Δ.Π.Π., από τον Ν.4519/2018 και θα έχει την ευθύνη διαχείρισης τόσο των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura που απαρτίζουν το μεγαλύτερο μέρος του προτεινόμενου ΑΒ σαν ενιαία περιοχή, αλλά και τις άλλες περιοχές με σημαντικά φυσικά αλλά και πολιτιστικά –αρχαιολογικά χαρακτηριστικά που περιλαμβάνονται σε αυτό.

Υπάρχουν **τρεις σημαντικές και πολύ διακριτές λειτουργίες- στόχοι του ΑΒ**, που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, στη σύσταση του προτεινόμενου σχήματος διαχείρισης:

1. Συντονιστικές δράσεις για την διασφάλιση θεσμικής και κοινωνικής νομιμοποίησης του ΑΒ,
2. Τεχνική υποστήριξη για την αξιόπιστη επιστημονική τεκμηρίωση του αντικειμένου προστασίας, και
3. Εκπροσώπηση τοπικών φορέων, ώστε λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις και την εμπειρία του να διασφαλίζεται η ανταπόκριση στις προσδοκίες της τοπικής κοινωνίας,

όπως παρουσιάζεται και στο σχήμα που ακολουθεί:

Με βάση τα παραπάνω το Διαχειριστικό Σχήμα (Συμβουλευτική Επιτροπή) που προτείνεται για το ΑΒ, θα επισπεύδεται από τον Φ.Δ.Π.Π. Ανατολικής και Κεντρικής Κρήτης (που θα αναλάβει ρόλο π.χ. Εκτελεστικής Γραμματείας) και θα αποτελείται από εκπροσώπους των αρμόδιων για τη διαχείριση της περιοχής αρχών, όπως παρουσιάζεται στο ακόλουθο σχήμα.

Συγκεκριμένα θα απαρτίζεται από εκπροσώπους του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), της Περιφέρειας Κρήτης, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, της Διεύθυνσης Δασών Ηρακλείου, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και των εμπλεκόμενων Δήμων, ώστε να διασφαλιστεί η πολιτική νομιμότητα και εύρυθμη λειτουργία του σχήματος, ενώ η υλικοτεχνική υποστήριξη από τα οικεία ερευνητικά ιδρύματα και φορείς που κατέχουν ουσιαστική γνώση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει αλλά και η εκπροσώπηση της κοινότητας μέσω των συλλόγων και συνδέσμων των παραγωγικών ομάδων των κοινοτήτων που απαρτίζουν το ΑΒ, θα διασφαλίσουν την ανάπτυξη κατάλληλων διαχειριστικών πρακτικών προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις της περιοχής.

